

și ontogenetic primordială” ; 2) „în relațiile interpersonale directe este imposibil să nu comunicăm nonverbal” ; 3) „comunicarea nonverbală reprezintă un element în sistemul comunicării umane și trebuie analizată ca atare, nu independent de comunicarea verbală” ; 4) „comunicarea nonverbală se realizează printr-un sistem de semne și semnale (discrete și analogice), coduri și canale de transmitere a informației și trebuie analizată integral, nu ca element separat” ; 5) „în comunicarea nonverbală, semnificația semnelor transmise prin multiple canale trebuie stabilită în termenii probabilității și în funcție de contextul sociocultural concret”.

Lucrarea are funcția unui principiu organizator, în condițiile în care literatura românească de specialitate este presărată cu lucrări de polularizare, fiind, în ultimă instanță, un semn al maturității științifice în domeniul psihosociologiei din România. Chiar dacă autorul – după o expunere anecdotică în care analizează rolul transmiterii semnalelor nonverbale de natură sexuală în cuplu – afirmă cu umor, într-o paranteză, că „rândurile acestea nu ar trebui citite de copiii sub 16 ani decât cu acordul părinților... Păcat că s-a instituit o bulină numai pentru filme, nu și pentru cărți!”, trebuie spus că această lucrare nu dăunează sănătății... morale. Iar dacă pe viitor ar trebui să-i atașăm o bulină, cu siguranță că pe aceasta ar scrie *best-seller*, așa cum se practică în cazul lucrărilor prestigioase publicate în străinătate și a căror reeditare este cerută de public.

Gabriel Jderu

Tudor Danii

Republica Moldova în spațiul tranziției și costul social al reformelor. Analiză și evaluare sociologică a calității vieții populației, Chișinău, Editura Pontos, 2004 (414 p.)

O lucrare care să-și propună analiza realității din Republica Moldova (RM), din perspectivă socială, culturală, economică sau politică etc., este bine-venită, cu atât mai mult cu cât sunt destul de rare investigațiile științifice care să analizeze profund și detaliat evenimentele și procesele din acest colț al lumii. Cartea semnată de Tudor Danii intenționează a fi o lucrare ce oferă o bază teoretică și o analiză atentă și minuțioasă în cifre a calității vieții din Republica Moldova.

Autorul menționează că scopul lucrării sale este „atenuarea contradicției acute dintre necesitatea vitală a îmbunătățirii calității vieții populației [...] și lipsa posibilităților reale pentru majoritatea cetățenilor de asigurare a unei vieți decente și autoafirmare a personalității prin muncă și creație” (p. 13). Pare un scop pretențios pentru o lucrare, dar nobil. Totodată, autorul își propune să analizeze natura și conținutul sintagmei *calitatea vieții populației* și să elaboreze un model de monitorizare și evaluare a indicatorilor calității vieții care s-ar plia pe realitatea din Republica Moldova (p. 13). În capitolul „Transformările societale și impactul lor asupra vieții sociale”, autorul analizează sintetic noțiunile de *schimbare socială*, *transformare socială*, *tranziție*, *reformă* ș.a. și se pronunță în favoarea adoptării conceptului de *transformare socială* în locul celui de *tranziție* (pp. 81-103). Argumentele invocate par convingătoare; sunt însă mai puțin clare și

greu comprehensibile unele distincții teoretice. Să urmărim, de exemplu, explicația pe care o oferă conceptelor de *schimbare socială* și *transformare socială*: „După părerea noastră, noțiunea de *schimbare socială* este utilizată, de regulă, în sociologia empirică pentru analiza și interpretarea anumitor legități sociale, în timp ce prin noțiunea de *transformare socială*, folosită în sociologia aplicată, se subînțelege nu doar procesul însuși, ci și participarea activă la acesta” (p. 83).

Consider importantă prezentarea unei perspective istorice asupra evenimentelor ce s-au succedat premergător perioadei de tranziție pe care a „îmbrățișat-o” de mai mult timp Republica Moldova. În acest sens, Tudor Danii semnaleză existența unor studii sociologice care au fost realizate în spațiul actualei RM începând cu perioada interbelică (și aici amintește de Școala monografică a lui Dimitrie Gusti), continuă cu perioada sovietică și, în acest caz, punctează asupra specificului ei și a investigațiilor sociologice din acea perioadă (deși puține și cu capacitate explicativă redusă, acestea sunt totuși importante). Perioada gorbaciovistă, restructurarea și, după aceea, implozia URSS sunt prezentate poate prea succint, acest fapt implicând pericolul simplificării realității. Mi se pare oarecum pretențioasă ideea de a descrie evenimentele din URSS de la sfârșitul anilor '80 ai secolului al XX-lea într-un studiu care își propune analiza calității vieții în perioada de tranziție din Republica Moldova. Dar este bine să se indice punctul de start în analiza problemei propuse, ceea ce și face, de fapt, autorul, printre altele menționând: „Astfel, la 27 august 1991, pe harta lumii a apărut o nouă țară suverană și independentă – Republica Moldova”. Dacă am insista asupra detaliilor, ne semnificative, de altfel, atunci observăm că „apare o țară suverană și independentă” și „se declară

o țară suverană și independentă”, cel puțin în cazul Republicii Moldova; sunt lucruri destul de diferite – intenția mea însă era alta...

Tudor Danii propune un model de studiere și monitorizare a calității vieții în Republica Moldova. Acest model are la bază un set de indicatori care au fost abordați în diferite cercetări de teren și evaluează, prin comparație, aspecte obiective (adică starea de fapt – de exemplu, nivelul de școlarizare, mărimea salariului mediu etc.) și aspecte subiective (aprecierea pe care o fac respondenții cu referire la realitatea curentă – de exemplu, starea de spirit a populației, expectanțe etc.). Modelul propus poate fi legitimat prin invocarea analizei altor modele de acest fel, precum cele utilizate de Statele Unite, Franța, Suedia, România, ONU, Banca Mondială (BM). Descrierea fiecărui indicator din cadrul modelului de cercetare a calității vieții e realizată printr-o prezentare bogată de tabele cu date statistice și rezultate ale diferitelor sondaje de opinie din perioada 1991-2003, extrase din rapoartele de cercetare ale diverselor instituții sociologice locale (Insomar, Civis etc.), ale unor instituții de stat (Departamentul de Statistică și Sociologie al RM, Departamentul de Migrații al RM ș.a.) sau internaționale (BM, Tacis, OMS etc.). Din acest punct de vedere, lucrarea posedă un grad înalt de informare, în special la nivel statistic, aproape fiecare indicator descris conținând și date cu referire la alte țări, fie din spațiul ex-URSS, ex-socialist sau cuprinzând și țări din alte regiuni ale lumii. Monografia în sine se constituie într-o prezentare minuțioasă și detaliată a datelor cu referire la fiecare aspect, inserându-se și comentarii ale acestora.

Este important de menționat că prezentarea aspectelor obiective și subiective ale aceluiași indicator îi oferă cititorului o imagine clară despre ceea ce se întâmplă

în Republica Moldova și chiar îl ajută să găsească explicații adecvate pentru mai multe fenomene sociale care au loc. Materialul expus permite organizarea mentală a informațiilor într-un tablou bine încheiat care ar schița cu fidelitate realitatea din spațiul de peste Prut. Se insistă asupra prezentării unor date valide și apropiate de realitatea curentă, iar în lipsa acestora ni se oferă posibilitatea de a confrunța informații din cât mai multe surse posibile, deși uneori contradictorii sau neoficiale. În lipsa altora, acestea au menirea de a ne informa. De exemplu, apreciind numărul persoanelor aflate ilegal la muncă peste hotarele țării, găsim date furnizate de agenții de presă, Departamentul de Migrații al RM, de persoane oficiale, de biroul Înaltului Comisariat pentru Refugiați de la Chișinău, de Departamentul Tehnologiei Informaționale al RM, de Organizația Internațională pentru Migrațiune ș.a. (pp. 319-322).

Referindu-mă la concluziile și recomandările studiului, țin să menționez că acestea demonstrează o bună cunoaștere de către autor a universului social din Republica Moldova. Tudor Danii observă foarte bine ceea ce are de făcut țara în continuare pentru ca populația să se bucure de un nivel de trai decent. Printre recomandări se înscriu, de pildă, relansarea și creșterea economiei (p. 363), protecția consumatorului (p. 364), administrarea publică eficientă (p. 365) ș.a. Mai rămân nerezolvate problema modulului de implementare a celor menționate, precum și cea a găsirii resurselor și mijloacelor necesare – probleme deloc neglijabile.

Datele oferite cu generozitate în lucrarea prezentată pot fi utilizate într-o analiză secundară. Totodată, această monografie poate servi ca sursă de informare despre centrele, instituțiile și organizațiile, locale sau internaționale ce monitorizează și investighează diferite aspecte ale vieții

social-culturale, economice etc. din Republica Moldova. Pornind de la cele expuse mai sus, îi invit pe toți cei interesați să cunoască realitatea din Republica Moldova (sociologi, psihologi, politologi sau pur și simplu curioși) să citească această carte.

Elena Curcubet

W. Richard Scott

Instituții și organizații, Iași,

Editura Polirom, 2004 (296 p.)

Doctor al Universității din Chicago, profesor emerit la Catedra de sociologie a acestei universități, profesor la Stanford, Richard W. Scott debutează cu preocupări în domeniul organizațional, publicând în 1962 un prim studiu important în colaborare cu Peter M. Blau, *Formal Organizations*.

Deși orientarea inițială s-a centrat pe studiul eficienței organizaționale, autorul, privind retrospectiv, se autocaracterizează ca fiind de la început un instituționalist. Cu toate acestea, o primă elaborare explicită a unei perspective instituționale a apărut în urma colaborării cu John Meyer, față de care se consideră profund îndatorat.

Volumul de față reprezintă continuarea unei munci de sintetizare a studiilor instituționale din câteva discipline (economie, științe politice și sociologie) începute în timpul unei burse la Centrul de Studii Avansate în Științele Comportamentale în anul universitar 1989-1990. Astfel, ceea ce regăsim citind această lucrare e un proiect de trecere în revistă și evaluare comparativă a unui număr semnificativ de contribuții privind teoria și cercetarea instituționale din domeniile deja menționate. Poziția teoretică a autorului în câmpul paradigmatic nu pare să își facă simțită prezența prin exprimarea, să spunem,